

Observations and Perspectives about the Future of Maritime War and the Implications for Thailand and the Royal Thai Navy : Part 2

มุมมองต่อสงครามทางทะเลสมัยใหม่และแนวทางสำหรับกองทัพเรือไทย ตอนที่ ๒

*By Commander Scott Thornbury,
United States Navy*

จากเนื้อหาและความคิดเห็นที่ทหารเรืออเมริกัน ณ ศยร.ยศ.ทร. ได้นำเสนอเกี่ยวกับมุมมองต่อสงครามทางทะเลสมัยใหม่ และแนวทางสำหรับกองทัพเรือไทย ในฉบับที่ ๑๑๐ เนื้อหาข้างต้นได้กล่าวถึงส่วนที่ ๑ เกี่ยวกับบริบทเชิงยุทธศาสตร์และการปฏิบัติการทางทะเลจากปัจจุบันจนถึงอนาคต และส่วนที่ ๒ เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ส่งอิทธิพลต่ออนาคตของสงครามในโดเมนทางทะเล ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และน่าติดตามเป็นอย่างมาก สำหรับฉบับนี้จะได้นำเสนอต่อใน ส่วนที่ ๓ นัยกองทัพเรือไทยและยุทธศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย และส่วนที่ ๔ เป็นข้อสรุปส่งท้าย ขอให้ทุกท่านติดตามอ่านต่อกันได้เลยครับ

ส่วนที่ ๓: นัยต่อกองทัพเรือไทยและยุทธศาสตร์ทางทะเลของประเทศไทย
(Part III: Implications for the Royal Thai Navy and Thai Maritime Strategy)

การระบุสถานการณ์ภัยคุกคามของกองทัพเรือไทย (Specifying RTN Threat Scenarios)

จากแนวโน้มและความท้าทายต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอมาในข้างต้น นำไปสู่คำถามที่น่าสนใจสำหรับกองทัพเรือไทยจำนวนปัจจัย เช่น สถานการณ์ความขัดแย้งในอนาคตที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด และสถานการณ์ที่เป็นอันตรายที่สุดที่กองทัพเรือไทยอาจเผชิญว่ามีหน้าตา หรือมีแนวโน้มเป็นอย่างไร โดยจากมุมมองของผู้เขียนซึ่งเป็นบุคคลภายนอก กองทัพเรือไทยมีแนวโน้ม

ที่จะเผชิญกับความท้าทายด้านความมั่นคงทางทะเลซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมายเป็นหลัก กิจกรรมเหล่านี้อาจมีที่มาจากอาชญากรรมรายบุคคล องค์กรอาชญากรรมท้องถิ่น องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือแม้กระทั่งกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศ อีกหนึ่งสถานการณ์ที่มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นทั้งในภูมิภาคและประเทศไทย โดยตรงคือ การที่กองทัพเรือไทยจะต้องเผชิญกับการเผชิญหน้าในระดับ กองทัพเป็นครั้งคราว อันเนื่องมาจากข้อพิพาทเรื่องเขตแดนทางทะเลกับ ประเทศเพื่อนบ้าน ถึงแม้การปะทะดังกล่าวอาจไม่รุนแรงหรือยาวนาน แต่น่าจะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์และความมั่นคงระดับภูมิภาค

สำหรับสถานการณ์ที่ถือว่าเป็นอันตรายที่สุด ผู้เขียนขอเสนอว่า สถานการณ์ดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องข้องกับการบีบบังคับเชิงก้าวร้าวจากมหาอำนาจ ในภูมิภาคที่มีประวัติการดำเนินการลักษณะดังกล่าว เช่น สาธารณรัฐ ประชาชนจีน หรืออาจเป็นสถานการณ์ที่ประเทศไทยตกอยู่ในฐานะคู่ขัดแย้ง ไม่ว่าด้วยความสมัครใจหรือไม่ก็ตาม ในความขัดแย้งระดับมหาอำนาจ ภายในภูมิภาค โดยทั้งสองสถานการณ์นี้มีความเป็นไปได้ที่จะส่งผลกระทบต่อสิทธิของประเทศไทยในอ่าวไทย รวมถึงการค้าทางทะเลซึ่งเป็นเส้นเลือดใหญ่ของระบบเศรษฐกิจของประเทศ

บนเส้นทางหรือหลุดจากเส้นทาง? (On Track or Off Track?)

จากคำถามที่ว่ากองทัพเรือไทยกำลังดำเนินการพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องหรือเบี่ยงเบนจากสถานการณ์ที่อาจเป็นไปได้และสถานการณ์ที่อันตรายที่สุดหรือไม่? ในที่นี้ คำว่า “อยู่บนเส้นทาง” หรือ “หลุดจากเส้นทาง” หมายถึง การที่กองทัพเรือไทยมีแผนพัฒนาและการดำเนินการด้านกำลังรบที่สอดคล้องกับสถานการณ์เหล่านี้ ตลอดจนกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องเพื่อรับมือกับภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นได้หรือไม่ จากสถานะและมุมมองของบุคคลภายนอก ผู้เขียนตระหนักว่ามีข้อจำกัดด้านข้อมูล เนื่องจากเข้าใจว่า กองทัพเรือไทยอาจมีเอกสารและการดำเนินงานหลายประการที่เป็นข้อมูล

ที่มีชั้นความลับ ซึ่งผู้เขียนไม่สามารถเข้าถึงได้ ด้วยเหตุนี้ กองทัพเรือไทยเอง จึงเป็นผู้มีข้อมูลและวิจารณ์ญาณเพียงพอที่จะประเมินความเหมาะสม ของการพัฒนาขีดความสามารถและแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ของตนได้อย่าง แม่นยำที่สุด ผู้เขียนจึงขอไม่ให้ความเห็นเชิงประเมินในเรื่องนี้ เนื่องจาก เห็นว่าการประเมินจากบุคคลภายนอกอาจมีความคลาดเคลื่อน และไม่ เหมาะสมในบริบทเชิงยุทธศาสตร์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในเชิง วิชาการ ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการพิจารณาเชิงแนวคิดต่อสถานการณ์ที่ เป็นไปได้เหล่านี้ โดยย้ำว่าข้อเสนอแนะที่นำเสนอเป็นลักษณะทั่วไป มิได้ ครอบคลุมทุกแง่มุมอย่างสมบูรณ์

สถานการณ์ที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นมากที่สุด (Most Likely Scenarios)

หนึ่งในสถานการณ์หรือฉากทัศน์ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นมากที่สุด กับประเทศไทย คือ การเพิ่มจำนวนของกระทำผิดกฎหมายในทะเล หากพิจารณา ในมุมมองของผู้วางแผนยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือไทย การรักษาความมั่นคง ทางทะเลจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วย ขีดความสามารถในการตรวจการณ์และ รับรู้สถานการณ์ในเขตทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone: EEZ) ของประเทศไทย ซึ่งต้องอาศัย แพลตฟอร์มและระบบที่สามารถตรวจจับได้อย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง ตลอดเวลา การรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวไม่สามารถอาศัยเพียงระบบ รับรู้สถานการณ์เท่านั้น หากแต่ต้องมีความสามารถในการ หลอมรวมข้อมูล และข่าวกรอง จากหลายแหล่ง ได้แก่ ทรัพยากรของกองทัพเรือ หน่วยงาน ศรชล. (ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล) หน่วยงาน ระหว่างประเทศ กิจกรรมด้านข่าวกรอง และพันธมิตรต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านและมหาอำนาจที่มีขีดความสามารถทางทะเล ระดับภูมิภาคในการตรวจจับภัยคุกคามตั้งแต่ขั้นเริ่มก่อตัว นอกจากนี้ การรับมือ กับการกระทำผิดกฎหมายทางทะเลอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมี การจัดการกับปัจจัยพื้นฐานในเชิงสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ที่เอื้อต่อการเกิด

และดำรงอยู่ของอาชญากรรมทางทะเล ซึ่งบางประการอยู่ภายใต้การควบคุมของประเทศไทย แต่บางประการอาจอยู่นอกเหนือขอบเขตอำนาจของรัฐไทย การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือด้านความมั่นคงทางบก เนื่องจากมนุษย์ส่วนใหญ่พำนักอยู่บนฝั่ง มีใช้ในทะเล ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายและควบคุมพื้นที่ชายฝั่งจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการรักษาความมั่นคงทางทะเล ขณะเดียวกัน การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะเกิดปัญหา เพื่อวางแผนการลาดตระเวนอย่างมุ่งเป้าและดำเนินการค้นหาอย่างเป็นระบบ จึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการฝึกอบรมกำลังพลในการปฏิบัติการขึ้นเรือ ตรวจค้น และยึดเรือ จากผู้ต้องสงสัยทั้งที่ให้ความร่วมมือและไม่ให้ความร่วมมือ ท้ายที่สุด กองทัพเรือไทยจำเป็นต้อง พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัจจุบันและเทคโนโลยีใหม่ที่กำลังเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถรักษาความได้เปรียบใน “เกมแมวจับหนู” อันเป็นลักษณะเฉพาะของการบังคับใช้กฎหมายในเชิงป้องกันการกระทำผิดทางทะเล จากบทวิเคราะห์ในข้างต้น นำไปสู่คำถามสำคัญคือ: กองทัพเรือไทยมีความพร้อมเพียงใดในการตอบสนองต่อภัยคุกคามจากกิจกรรมผิดกฎหมายในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ? หากหน่วยงานดังกล่าวมีทิศทางที่ถูกต้อง ย่อมถือเป็นเรื่องน่ายินดี แต่หากยังมีข้อบกพร่องหรือโอกาสในการพัฒนาเพิ่มเติม คำถามต่อมาคือ กองทัพเรือไทยควรมี แนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยี กระบวนการ หรือระเบียบวิธีใด เพื่อให้สามารถตอบโต้และป้องกันภัยคุกคามทางทะเลได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น?

สถานการณ์ที่อันตรายที่สุด (Most Dangerous Scenarios)

ในการพิจารณาถึงสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการบีบบังคับของสาธารณรัฐประชาชนจีน ต่อประเทศไทยในน่านน้ำของตน ประเด็นหลักที่กองทัพเรือไทยควรพิจารณามีหลายประการที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการรักษาอธิปไตยทางทะเลและการเตรียมความพร้อมต่อสถานการณ์ที่อยู่ในระดับความเสี่ยงสูงสุด

- ประการแรก ความสามารถในการตรวจจับและรับรู้กิจกรรมที่เกิดขึ้นในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (EEZ) และบริเวณโดยรอบ ถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการรักษาความมั่นคงทางทะเล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับความร่วมมือจากพันธมิตรระหว่างประเทศ ความร่วมมือดังกล่าวจะช่วยเสริมศักยภาพของไทยในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และตอบโต้ภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- ประการที่สอง โครงสร้างกำลังรบของกองทัพเรือไทยควรได้รับการปรับให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการในระดับเข้มข้น และมีจำนวนเพียงพอในการเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลที่ครอบคลุม EEZ ของไทย เพื่อป้องกันการละเมิดอธิปไตยโดยรัฐอื่นโดยเฉพาะในกรณีที่มีการบุกรุกจากกองเรือประมงหรือกองกำลังกึ่งทหารทางทะเล

- ประการที่สาม ประเทศไทยควรมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อรองรับผลกระทบจากความพยายามในการบีบบังคับทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทางทะเลของประเทศ ความสามารถในการดูดซับแรงกระแทกทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาอธิปไตยและเสถียรภาพในระยะยาว

- ประการที่สี่ การเผชิญหน้ากับภัยคุกคามในลักษณะ “gray zone” หรือภัยคุกคามในพื้นที่สีเทา เช่น การใช้กองกำลังประชาชนทางทะเล (maritime militia) หรือกองเรือประมงผิดกฎหมายที่ได้รับการคุ้มกันโดยเรือของรัฐบาลต่างชาติ จำเป็นต้องมีแผนยุทธศาสตร์ นโยบาย และกติกากฎปฏิบัติ (rules of engagement) ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมถึงต้องได้รับการสนับสนุนจากเจตจำนงของชาติในระดับสูง

- ประการที่ห้า ประเทศไทยควรเตรียมความพร้อมในการต่อต้านปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสาร (information operations) การต่อต้านการใช้กฎหมายในทางที่ผิด (lawfare) และสามารถนำประเด็นการละเมิดอธิปไตยเข้าสู่เวทีระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างแรงกดดันทางการทูตต่อฝ่ายตรงข้าม

- ประการสุดท้าย ประเทศไทยควรพัฒนาและมีขีดความสามารถในการต่อต้านภัยคุกคามเชิงอสมมาตร (asymmetric threat) ที่น่าเชื่อถืออย่างเพียงพอ จนทำให้คู่แข่งที่มีแนวโน้มจะใช้มาตรการดังกล่าวไม่กล้าดำเนินการเป็นภัยคุกคามตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงลักษณะของสงครามในอนาคต ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้สามารถจัดหาได้ในราคาที่ถูกกว่าระบบแพลตฟอร์มแบบดั้งเดิม และเหมาะสมกับยุทธศาสตร์เชิงอสมมาตรที่ต้องการ คำถามสำคัญที่ควรหาคำตอบคือ: ประเทศไทยกำลังอยู่บนเส้นทางที่ถูกต้องในการเตรียมความพร้อมต่อสถานการณ์ดังกล่าวหรือกำลังหลงทางจากเป้าหมายในการรักษาเสถียรภาพและอธิปไตยในน่านน้ำของตน?

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ที่อันตรายที่สุดอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ความเป็นไปได้ที่กองทัพเรือไทยจะตกอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งระดับภูมิภาคขนาดใหญ่ ผู้เขียนเห็นว่า มีปัจจัยเฉพาะบางประการที่สมควรนำมาพิจารณาอย่างรอบคอบ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ควรกล่าวถึงคือ ความสามารถของกองทัพเรือไทยในสถานการณ์ดังกล่าวจะถูกทดสอบอย่างหนัก กล่าวคือ ด้วยโครงสร้างกำลังรบแบบดั้งเดิม (conventional force) ที่เป็นองค์ประกอบหลักของกองทัพเรือไทยในปัจจุบัน อาจไม่สามารถต้านทานหรือรับมือกับอำนาจทางทหารของรัฐบาลอำนาจได้อย่างเพียงพอ ตัวอย่างเช่น หากสาธารณรัฐประชาชนจีน มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานการณ์ความเป็นปฏิปักษ์ และประเทศไทยตกเป็นเป้าหมายโดยตรง กองทัพเรือไทยอาจมีศักยภาพไม่เพียงพอในการป้องกันหรือดำรงอยู่ภายใต้สถานการณ์เช่นนั้น ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเรื่องสมควรอย่างยิ่งที่ประเทศไทยควรพัฒนากำลังรบแบบไม่สมมาตร (asymmetric forces) ควบคู่กับหลักนิยมทางทะเลแบบไม่สมมาตร (asymmetric maritime doctrine) เพื่อรองรับความเป็นไปได้นี้อย่างไรก็ตาม คำว่ากำลังรบแบบไม่สมมาตรในที่นี้ มิได้หมายถึงเพียงกำลังรบพิเศษ (special operations forces) แม้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวจะมีประโยชน์ก็ตาม แต่สิ่งที่ผู้เขียนหมายถึงคือ กำลังรบที่ออกแบบมาเพื่อการปฏิบัติการในสภาพแวดล้อมที่มีอำนาจฝ่ายตรงข้ามพยายามดำเนินการ

อย่างสุดโต่งในน่านน้ำของประเทศไทย โดยสภาพแวดล้อมดังกล่าวจะเป็นบริบทที่ฝ่ายตรงข้ามมีความได้เปรียบอย่างมากในด้านอำนาจทางอากาศทางทะเล ใต้น้ำ ทางบก อวกาศ ไชเบอร์ สารสนเทศ ตลอดจนความเห็นอกเห็นใจด้านอำนาจการยิง (firepower) ในบริบทเช่นนี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการปฏิบัติการ (คำถามสำคัญคือ: วัตถุประสงค์เหล่านี้ควรเป็นอย่างไร?) อีกทั้งยังต้องเสริมสร้างความสามารถในการดำรงอยู่และปฏิบัติการของกองกำลังทางทะเลภายใต้แรงกดดันสูงในระยะยาว ซึ่งผู้เชี่ยวชาญนิยามว่าเป็น “ความยืดหยุ่น” (resiliency) โดยความยืดหยุ่นในที่นี้หมายถึง ความสามารถของกองกำลังทางทะเลและโครงสร้างพื้นฐานทางทะเลของไทยในการรอดพ้นจากการโจมตีในระยะเริ่มต้น และยังสามารถดำรงขีดความสามารถในการปฏิบัติการและการตอบโต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว (เช่นเดียวกับที่ยูเครนสามารถดำรงศักยภาพเชิงรุกต่อรัสเซียได้ในช่วงเวลาที่ยืดเยื้อ) คำถามสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ประเทศไทยมีกำลังรบทางทะเลแบบไม่สมมาตรที่เพียงพอเพื่อรองรับสถานการณ์ที่กำลังรบแบบดั้งเดิมของตนอาจถูกทำลายอย่างหนักหรือไม่? และกองทัพเรือไทยกำลังลงทุนในเทคโนโลยีและระบบในอนาคตที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงลักษณะของสงครามอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสู้รบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในอนาคต? คำถามเหล่านี้เป็นประเด็นที่มีน้ำหนักและความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์อย่างยิ่ง ซึ่งควรได้รับการพิจารณาอย่างลึกซึ้ง และควรถามอย่างจริงจังว่า กองทัพเรือไทยกำลังดำเนินการไปในทิศทางที่ถูกต้องแล้วหรือยัง?

ส่วนที่ ๔: ข้อสรุปส่งท้าย (Part IV: Closing Remarks)

ในบทความฉบับย่อนี้ ผู้เขียนได้พยายามสรุปภาพรวมเกี่ยวกับการพึ่งพาทะเลของประเทศไทย ภัยคุกคามทางทะเลที่กองทัพเรือไทยอาจต้องเผชิญในช่วงระยะเวลา ๑๐ ถึง ๒๐ ปีข้างหน้า รวมถึงเทคโนโลยีแห่งอนาคตที่จะมีอิทธิพลต่อบริบทที่สถานการณ์เหล่านั้นอาจเกิดขึ้น พร้อมทั้งเสนอ

ข้อคิดเห็นและคำถามบางประการให้แก่ผู้นำของกองทัพเรือไทยทั้งในรุ่นปัจจุบันและในอนาคตได้พิจารณา การเขียนบทความนี้ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อแสดงว่าข้าพเจ้ามีคำตอบที่ครบถ้วน หรือสามารถระบุความท้าทายทั้งหมดที่กองทัพเรือไทยอาจเผชิญได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ โดยเฉพาะในบริบทที่โลกและภูมิภาคมีความไม่แน่นอนเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ดังนั้นภารกิจในการวิเคราะห์อย่างรอบด้านและการวางแผนอย่างเป็นระบบในประเด็นเหล่านี้จึงยังคงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของกองทัพเรือไทย สิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้ามั่นใจคือ ยุคแห่งเสถียรภาพทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคนั้นกำลังถูกตั้งคำถามมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสถานการณ์นี้เรียกร้องให้กองทัพเรือไทยและกองทัพเรือสหรัฐฯ ร่วมกันเดินทางด้วยจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและแน่วแน่ พวกเราต้องมีความเฉลียวฉลาด และมีความสามารถในการปรับตัวที่เหนือกว่าศัตรูที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมทั้งสร้างขีดความสามารถและความเข้มแข็งในระบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถตอบโต้ได้อย่างรุนแรงในกรณีที่ศัตรูทำลายสันติภาพหรือพยายามบังคับกดดันไม่ให้เราสามารถใช้ทะเลอย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายสากล อย่างไรก็ตาม ความสามารถและความแข็งแกร่งเหล่านี้ ควรมีไว้เพื่อการยับยั้ง (deterrence) ศัตรูไม่ให้กล้าเสี่ยงต่อการเผชิญหน้าเสียตั้งแต่ต้น ท้ายที่สุด ข้าพเจ้าขอฝากข้อความที่เรียบง่ายไว้ให้ทุกท่านได้ไตร่ตรองร่วมกันว่า: “เรากำลังเดินทางอยู่บนเส้นทางที่ถูกต้อง หรือกำลังหลงทาง?”